

✱ ПАМЯЦЬ

З берагоў Ясельды – у вечнасць!..

Прэзентацыя кнігі “Яўгенія Янішчыц. Творы, жыццяпіс, каментарыі” адбылася ў цэнтральнай бібліятэцы Пінскага раёна, якая носіць імя гэтай славутай паэткі. У імпрэзе ўзялі ўдзел сын паэтэсы Андрэй Янішчыц, яго жонка Юля і дочка Яна, адзін з укладальнікаў выдання – паэтэса і літаратуразнаўца Тамара Аўсяннікава, мясцовыя пісьменнікі, члены клуба літаратараў “Пінчукі”, прадстаўнікі грамадскасці.

паэтка ў трох школах – Рудкаўскай пачатковай, Мерчыцкай васьмігадовай і Парэцкай сярэдняй. Першыя свае вершы напісала яшчэ ў школьныя гады. Як успамінала сама паэтэса, быў ён прысвечаны Якубу Коласу. А 12

ёй натхненне, у вершах паэтэсы азваецца меладычная матчына песня, пурчанне празрыстай палескай крыніцы:

І я цяпер, як жэвавая сініца.

Вясна! Вясна! Гамоняць капляжы.

Дзень добры, булькацілівая крыніца!

Давай уперагонкі набяжым...

Адзін за адным выходзяць зборнікі паэзіі Яўгеніі Янішчыц – “Снежная граціца”, “Дзень вечаровы”, “Ясельда”, “На беразе пляча”, “Пара любові і жалю”, “Каліна зімы” і зборнік выбраных твораў “У шуме жытця святла”. Яе творчасць адзначаецца прэміяй ЦК камсамола БССР і Дзяржаўнай прэміяй імя Янкі Купалы. Але... Але адразу пасля свайго 40-годдзя Яўгенія Янішчыц – “Палеская ластаўка”, як палобоўна звалі яе паміж сабою беларускія пісьменнікі і сябры, у росквіце творчых сіл і прызнання раптоўна пакідае гэты свет “непрыручанаю птушкай”:

Мне па душы глухія птушкі,

Лістоты замязь на дварэ.

Я непрыручанаю птушкай

Жыць між спавахаў і дрэў:

.....

Мяне ў палёце не скарылі.

А будзе што не так, маю:

Скруціце стомленае крылле

І кінце ў родную зямлю.

нае ластаўка. Ужо на вокладцы адчуваецца прастор, вышыня палёту “непрыручанаю птушкай” – “Палескай ластаўкі”. Кніга “Яўгенія Янішчыц: творы, жыццяпіс, каментарыі” складаецца з раздзелаў: “Жыццё мае – загадкавы палёт...” (З біяграфіі Яўгеніі Янішчыц), “Зборнікі вершаў Яўгеніі Янішчыц з літаратурнымі каментарыямі”, “Навуковыя каментарыі да вершаў”, “Дадаткі”. Раздзел “Дадаткі” складаецца з пяці раздзелаў: “Радаводы Яўгеніі Янішчыц па ліні бацькі і маці”, “Хроніка жыцця і творчасці Яўгеніі Іосіфаўны Янішчыц”, “Інтэрв’ю і ўспаміны”, “Змест зборнікаў паэзіі” і “Алфавітны паказальнік”.

Кніга выйшла ў выдавецкім доме “Беларуская навука”. Вельмі сімвалічна, што сталася гэта ў Год культуры. Першы том чатырохтомніка можна знабыць у кнігарнях, паслушыць ён і ў бібліятэцы. На старонках першага тома, як адзначыла на імпрэзе яго ўкладальніца Тамара Аўсяннікава, спадучына неспадучанае: акадэмічнае выданне мусіць быць строгім, а тут ластаўкі, поруч з паэткай выказваюцца літаратуразнаўцы і крытыкі, у кнізе размешчаны фотаздымкі самой паэткі і яе сям’і...

На прэзентацыі першага тома збору твораў Яўгеніі Янішчыц выступілі таксама сын паэтэсы Андрэй Янішчыц, пляменні-

Гэта грунтоўная кніга, у якой 600 старонак, – першы том збору твораў паэтэсы. Чатырохтомнае выданне “Яўгенія Янішчыц. Творы, жыццяпіс, каментарыі” здзяйсняецца ў адпаведнасці з пастановай Савета Міністраў БССР ад 6 верасня 1990 года пад № 222 “Аб увекавечанні памяці Я. І. Янішчыц”. Выданне падрыхтавана старшым навуковым супрацоўнікам Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры, кандыдатам філалагічных навук, дацэнтам Святланай

студзеня 1963 года ўбачыў свет вершы “Голубь”, напісаны на рускай мове. Ён быў надрукаваны ў мясцовай газеце “Палеская праўда”. Гэта было першае выступленне ў друку Яўгеніі Янішчыц. Юную Жэню і яе першыя вершы – чыстыя і празрыстыя – прыхільна сустрэлі ў “Палескай праўдзе”, у літаб’яднанні пры рэдакцыі газеты. Талент быў бясспрэчны. Так, па-юначы акрылена і радасна яна ступіла, а дакладней, вясноваю птушкай уляцела ў беларускую літаратуру:

Ты мне патрэбна, як жыццё, як сонца.

вечанні пам'яці Я. І. Янінчыц. Выданне падрыхтавана старшым навуковым супрацоўнікам Цэнтру даследаванняў Беларускай культуры, мовы і літаратуры, кандыдатам філалагічных навук, дацэнтам Святланай Калядка і паэтэсай, аднакурсніцай і сяброўкай Яўгеніі Янінчыц Тамарай Аўсянікавай пры падтрымцы праекта Андрэя Янінчыц. У 4 тамах збору твораў Яўгеніі Янінчыц будуць змешчаны ўсе вядомыя і невядомыя (апублікаваныя і выяўленыя ў дзяржаўных архівах і сямейным архіве паэтэсы) вершы, паэмы, апаваднанні, літаратурна-крытычныя артыкулы, выступленні, рэцэнзіі, прадмовы, пераклады, усеныя і лісты. У аснову выдання накладзены шэсць паэтычных зборнікаў, якія былі надрукаваныя пры жыцці Яўгеніі Янінчыц, кнігі выданага "У шуме жытняга святла", а таксама ўвесь яе творчы набытак, выяўлены пры зборы матэрыяла. Літаратурная спадчына паэтэсы размешчана па тамах у адпаведнасці з жанравым-храналагічным прынішчам падачы матэрыялу.

Яўгенія Янінчыц нарадзілася 20 лістапада 1948 года ў сялянскай сям'і ў вёсцы Рудка Пінскага раёна. Вучылася будучая

акрылена і радасна яна ступіла, а даладней, вясноваю птушкай уліцела ў беларускую літаратуру:

*Ты мне натрэбіла, як жыццё, як сонца,
Я птушкай вылетаю за сцяло.*

*Шчасліва б'е бусціным крылом,
Ана прыйшоў да Яўгеніі Янінчыц*

Раннім паэтычным дэбютам Яўгеніі Янінчыц у Беларускім дзяржаўным універсітэце, яе творы друкуюцца ў часопісах, выдаецца першы паэтычны зборнік "Снежныя грамаціны". Пасля выхаду гэтай кніжкі ў 1970 годзе яе прымаюць у Саюз пісьменнікаў СССР. Паэтэса многа выступала ў друку, ездзіць па Беларусі, краіне і замежжы. Яе вершы перакладаюць на англійскую, беларускую, венгерскую, грузінскую, іспанскую, латышскую, літоўскую, нямецкую, польскую, рускую, украінскую, чэшскую і іншыя мовы. У 1981 годзе прымае ўдзел у Генеральнай Асамблеі ААН. Яўгенія Янінчыц – адна з самых яркіх і талентавітых паэтэс не толькі Беларусі, а наогул паэтыка XX стагоддзя. Родная вёска, бальмоўская хата, Палессе, родная зямля давалі

*Мне ў палёце не скарылі,
А будзе што не так, маю;
Скруціце стомленае крылле
І кінце ў родную зямлю.*

Першы том збору твораў Яўгеніі Янінчыц уключае вершы яшчэ паэтычных зборнікаў: "Снежныя грамаціны", "Дзень вясчаровы", "Ясельда", "На берэзе пляча", "Пара любові і жалю". Другі том – вершы апазіцыя прыжыццёвага зборніка вершаў "Каліна зіма", а таксама асобнымі раздзеламі падаюцца паэмы і апаваднанні Яўгеніі Янінчыц. Трэці том змяшчае вершы, якія не ўвайшлі ў прыжыццёвыя выданні паэтэсы або публікаваліся ў калектыўных зборніках, пераважна ў перакладзе з іншых моў. Частэтай том прадстаўляе ўсю літаратурна-крытычную, публіцыстычную, перакладную спадчыну, інтэрвію з паэтэсай, яе лісты. Усе чатыры тама гэтага збору твораў павінны выйсці да 70-гадовага юбілея Яўгеніі Янінчыц, які мы будзем адзначаць 20 лістапада 2018 года.

Першая кніга збору перад намі. На блатнітым фоне – партрэт маладой дзяўчыны, першакурсніцы Жэні Янінчыц і любяч ду-

фотальскай самай паэткі і яе сям'і...

На прэзентацыі першага тома збору твораў Яўгеніі Янінчыц выступілі таксама сям паэтэсы Андрэй Янінчыц, п'яменнік Ташыя Гагарык, стваральнік і дырэктар народнага музея Яўгеніі Янінчыц у вёсцы Парэччэ Пінскага раёна Антаніна Сідарук, члены Саюза пісьменнікаў Беларусі Анатоль Шушко, Марыя Ляшук, Жанна Завацкая, Анатоль Шушко, між іншым, "расказчык" паходжанне выслоўя "Палесская ластаўка". У студэнцтве юная Жэня Янінчыц часцінкам ічыралада ў чорнай сукенцы з бэльым каўнерыкам. Мела зачыку хадзіць хутка, у подбёт, стрымгалоў! Зусім як ластаўка ў вясновым палескім небе...

Палесская ластаўка – гэтае праягласіца. Ціпер у вершах, паэмах, п'есках, успамінах сабою і калег па п'яры. На магдэ паэтэсы па рашэнні ўрада ўстаноўлены помнік. Яе імем называю вуліца ў Пінску... "Палесская ластаўка" Яўгенія Янінчыц і сёння лясціць у вясновай сінязе над Ясельдай, яна назвуеся засталася ў небе Айчыны, і беларускай паэзіі і культуры.

Валерый ГРЫШКАВЕ